

Brussel, 30 mei 2013

Advies 2013/08

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Hervorming van de berekening van de sociale bijdragen

Het Comité brengt een gunstig advies uit over het principe van de bijdragenhervorming zoals opgenomen in het wetsontwerp dat hem wordt voorgelegd.

Het formuleert niettemin 5 opmerkingen over het wetsontwerp.

Wat de inwerkingtreding van de hervorming betreft, verwijst het Comité naar het verslag van het Monitoringcomité en benadrukt het dat er zeer snel een overleg dient plaats te vinden tussen de sociale verzekeringsfondsen en de minister om na te gaan of 1 januari 2014 houdbaar is als datum van inwerkingtreding.

Het Comité legt tevens de nadruk op een goede informatievertrekking aan de zelfstandigen voor wat betreft de hervorming van berekeningswijze van de bijdragen.

Tot slot vraagt het Comité te worden geconsulteerd omtrent de ontwerpen van koninklijk besluit die de uitvoering van de sociale bijdragehervorming zullen regelen.

De in het kader van het sociaal statuut der zelfstandigen verschuldigde sociale bijdragen worden op dit ogenblik berekend op basis van de beroepsinkomsten als zelfstandige van 3 jaar geleden. Er bestaan bepaalde bijzondere modaliteiten in begin van activiteit.

Het op 8 mei aan het Comité voorgelegde wetsontwerp beoogt die berekeningswijze van de bijdragen te moderniseren en de gebreken ervan te verbeteren (waaronder de kloof van 3 jaar tussen de inning van de inkomsten en de betaling van de bijdragen).

I. De Context

Het regeerakkoord van 1 december 2011 (pagina 121) voorziet dat "Verbeteringen aan het statuut van de zelfstandigen zouden kunnen worden aangebracht, naargelang de budgettaire mogelijkheden van het stelsel, met een bijzondere aandacht voor de kleine zelfstandigen. ... die verbeteringen [zouden] prioritair kunnen slaan op ... onderzoek van de mogelijkheid om de berekeningswijze van de sociale bijdragen te vereenvoudigen, in voorkomend geval door in een optioneel systeem van voorafbetalingen te voorzien."

In die context heeft de Minister van Zelfstandigen een Monitoringcomité voor de hervorming van de berekening van de sociale bijdragen (hierna « Monitoringcomité ») opgericht, dat belast is met het onderzoek van pistes voor hervormingen van de bijdragenberekening. De elementen waarmee het Monitoringcomité rekening moest houden waren de volgende:

- de band tussen bijdragen en economische realiteit van de zelfstandige;
- de bevattelijkheid van het systeem en van de opgevorderde sociale bijdragen;
- de administratieve lasten voor de zelfstandigen;
- de technische haalbaarheid voor de administraties en de sociale-verzekeringsfondsen;
- de financiële en budgettaire neutraliteit voor het sociaal statuut en de sociale zekerheid.

Dit Monitoringcomité bestond uit vertegenwoordigers van UNIZO, van UCM, van het NSZ, van de VSVZ, van het BIBF, van het IAB, van het IBR, van het RSVZ, van de DG Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid en van het ABC. Het kabinet van de Minister was voorzitter van het Monitoringcomité.

Het Monitoringcomité heeft allereerst 2 hervormingspistes grondig geanalyseerd:

- Eén enkele berekening, N op N genoemd, waarbij de bijdragen elk jaar worden berekend in functie van de inkomsten van het jaar zelf;
- Een systeem van “voorschotten op toekomstige bijdragen”, toegepast in het kader van het huidige systeem van sociale bijdragen.

Vervolgens heeft het Comité een 3de piste onderzocht. Die 3de piste beoogt om de zelfstandigen bijdragen te laten betalen op basis van de inkomsten van het jaar zelf van de activiteit, maar met een bijzondere omkadering voor wat betreft de betaling van de voorlopige bijdragen.

Het Monitoringcomité heeft in maart 2013 een verslag opgesteld waarin het principe van de 3de piste unaniem weerhouden werd. Er bestonden echter nog meningsverschillen betreffende bepaalde toepassingsmodaliteiten van deze 3de piste.

Het wetsontwerp tot wijziging van de berekening van de bijdragen dat wordt voorgelegd aan het Comité is gebaseerd op die 3de piste.

II. Voorstelling van het ontwerp van de wet tot wijziging van de berekeningswijze van de sociale bijdragen

a) De nieuwe berekeningswijze van de bijdragen

• Het principe

De zelfstandigen zullen een voorlopige bijdrage verschuldigd zijn die in principe gebaseerd is op de inkomsten van 3 jaar geleden. Ze zullen, onder bepaalde voorwaarden, een hogere of lagere voorlopige bijdragen kunnen betalen. Die voorlopige bijdrage zal worden geregulariseerd wanneer de inkomsten bekend zijn.

• De voorlopige bijdrage

- Het principe

De zelfstandige zal in het jaar N een voorlopige bijdrage verschuldigd zijn die berekend is op zijn geïndexeerde inkomsten van 3 jaar geleden (inkomen bekend op 1 januari van het jaar

N). Als deze inkomsten nog niet bekend zijn, baseert het fonds zich op de beroepsinkomsten van het meest recente aanslagjaar vóór N-3.

Voor de eerste jaren van de activiteit (het 1ste onvolledige jaar en de 3 volgende volledige jaren), worden de huidige voorlopige forfaitaire bedragen behouden.

Wanneer N-3 geen volledig jaar is, worden de inkomsten van dat jaar omgezet in jaarlijkse inkomsten.

In geval van niet-betaling van deze voorlopige bijdragen, past het fonds direct verhogingen toe. Het fonds zal eveneens, in dezelfde omstandigheden als nu, rappelbrieven en ingebrekestellingen kunnen versturen of de mogelijkheid van een gerechtelijke invordering kunnen onderzoeken.

Het fonds zal er echter over waken om enkel gerechtelijke procedures op te starten als de aangeslotene, ondanks rappelbrieven, ingebrekestellingen, ... gebruik gemaakt heeft van geen enkele mogelijkheid om de invordering op te schorten of om zijn bijdrage te verminderen.

- *De mogelijkheid om een hogere voorlopige bijdrage te betalen*

Als hij, in het jaar N, hogere inkomsten heeft dan die van N-3, kan de zelfstandige, binnen de grenzen van de maximumbijdrage, ervoor opteren om direct bijdragen te betalen op zijn hogere inkomsten (op voorwaarde dat hij geen bijdragenschuld heeft of een schuld betreffende de aanhorigheden).

- *De mogelijkheid om een lagere voorlopige bijdrage te betalen*

In geval van vermindering van de inkomsten kan het fonds aan de zelfstandige die het vraagt de toestemming geven om bijdragen te betalen op een inkomstenbedrag dat lager is dan de inkomsten van N-3.

Het wetsontwerp geeft voor elke categorie zelfstandige het inkomstenbedrag aan op basis waarvan de zelfstandigen kunnen vragen om bijdragen te betalen. Voor de zelfstandigen in hoofdberoep zijn de bedragen 12.830, 63 € (= inkomensdrempel) en 25.661,26 € (= het dubbele van de inkomensdrempel).

De Koning kan, bij een in de Ministerraad overlegd besluit en na advies van het ABC, die bedragen aanpassen, bedragen toevoegen, bedragen schrappen en zelfs aan de zelfstandigen toestaan om aan zijn fonds het bedrag voor te stellen van het inkomen op basis waarvan hij de voorlopige bijdragen wenst te betalen.

- ***De regularisatie***

Wanneer de reële inkomsten van de zelfstandige met betrekking tot het jaar N bekend zijn, regulariseert het fonds de betaalde voorlopige bijdragen (ofwel door het teveel geïnde terug te betalen, ofwel door een supplement te vorderen).

Wanneer het bijdragenjaar niet volledig is,

- worden de geïnde inkomsten gedurende dat jaar omgezet in jaarlijkse inkomsten
- worden de verschuldigde bijdragen berekend naar rato van het aantal kwartalen waarvoor bijdragen zijn verschuldigd.

De zelfstandigen die hun activiteit stopzetten op het ogenblik van hun pensionering kunnen onder bepaalde voorwaarden vragen dat hun bijdragen niet worden geregulariseerd.

- ***Het systeem van bonificaties en verhogingen***

De zelfstandigen aan wie werd toegestaan om verminderde bijdragen te betalen en die in die context niet voldoende bijdragen hebben betaald:

- moeten hun voorlopige bijdragen regulariseren en

- zijn aanzienlijke verhogingen verschuldigd op het bedrag van die regularisatie (binnen de grenzen van de voorlopige bijdrage berekend op N-3).

De zelfstandigen die te hoge voorlopige bijdragen hebben betaald, genieten een bonificatie waarvan het percentage verbonden is met de evolutie van de markt.

De zelfstandigen die de voorlopige bijdrage die berekend is op de geïndexeerde inkomsten van 3 jaar geleden betaald hebben, zijn geen verhogingen verschuldigd, maar kunnen een bonificatie genieten.

- **Informatieplicht van de fondsen**

De fondsen moeten de zelfstandigen duidelijk informeren over deze berekeningswijze van de bijdragen en de eventuele gevolgen ervan. Hun rol is van fundamenteel belang.

b) De vrijstellingen van bijdragen

Wanneer de Commissie voor Vrijstelling een beslissing neemt ten aanzien van een aanvraag voor vrijstelling betreffende voorlopige bijdragen, beslist ze automatisch voor wat de eventuele bijhorende regularisatiebijdragen betreft. Een zelfstandige kan geen aanvraag voor vrijstelling indienen, enkel voor regularisatiebijdragen.

Wanneer de Commissie een beslissing zal nemen, zullen de definitieve inkomsten van het jaar N nog niet bekend zijn.

Als blijkt dat de persoon, wanneer de definitieve inkomsten bekend zijn, beroepsinkomsten als zelfstandige gehad heeft die hoger zijn dan het dubbele van de minimumdrempel (hetzij 25.600 € voor 2013), zal de vrijstelling geacht worden nooit te zijn toegekend. Er wordt echter een tolerantie marge voorzien wanneer het inkomen dat als basis dient voor de regularisatie geen 120 % van het vooropgesteld bedrag overschrijdt, zonder 120 % van de dubbele drempel te overschrijden.

Zo zal, als er aan de zelfstandige een vrijstelling werd toegekend terwijl hij verklaarde dat hij inkomsten had als zelfstandige van 15.000 € en als later blijkt dat hij inkomsten had van 30.000 €, de vrijstelling geacht worden nooit te zijn toegekend .

Als er daarentegen een vrijstelling werd toegekend aan de zelfstandige terwijl hij verklaarde dat hij inkomsten had als zelfstandige van 24.000 € en als later blijkt dat hij inkomsten had van 28.000€, zal de beslissing tot vrijstelling worden behouden.

De vrijstelling laat toe om rechten op sociale uitkeringen te openen, behalve voor wat het pensioen betreft.

Hetzelfde geldt wanneer de vrijstelling geacht wordt nooit te zijn toegekend , maar in dit laatste geval zullen de bijdragen toch worden ingevorderd (de betaling van de ingevorderde bijdrage zal de zelfstandige toelaten om rechten inzake het pensioen te openen).

c) Evaluatie

De hervorming zal moeten worden geëvalueerd door het ABC.

III. Standpunt van het ABC

Het Algemeen Beheerscomité brengt een gunstig advies uit over het principe van de hervorming van de bijdrageberekening van de zoals opgenomen in het wetsontwerp dat op 8 mei 2013 aan het comité werd voorgelegd.

Het formuleert echter de volgende opmerkingen:

- Het wetsontwerp voorziet (nieuw art. 11, § 3, vijfde lid van het KB nr. 38) dat de zelfstandige ervoor kan opteren om een hogere voorlopige bijdrage te betalen dan die die gebaseerd is op de inkomsten van N-3 "op voorwaarde dat er op het moment van betaling geen opeisbare bijdrageschulden en aanhorigheden onbetaald zijn". Het Comité is van mening dat die formulering te strikt is (vooral als de schulden betwist worden). Derhalve vraagt hij dat die bepaling expliciet voorziet dat de schulden in kwestie niet worden betwist.
- Het ontwerp voorziet ook dat het fonds aan de zelfstandige die het vraagt kan toestaan om bijdragen te betalen op een inkomstenbedrag dat lager is dan dat van N-3 en dat in dat geval, die toelating niet als gevolg mag hebben dat reeds uitgevoerde betalingen van bijdragen, worden terugbetaald aan de zelfstandige (nieuw art. 11, § 3, achtste lid van het KB nr. 38). Het Comité is van mening dat die bepaling expliciet een uitzondering moet voorzien in geval van einde van onderwerping (in dat geval zouden de bijdragen kunnen worden terugbetaald aan de zelfstandige).
- Het nieuwe art. 11, § 3, tiende lid van het KB nr. 38 voorziet dat de Koning, bij een in de Ministerraad overlegd besluit, na advies van het ABC, de bedragen waarop de zelfstandige bijdragen kan betalen kan verlagen, er kan toevoegen, er kan schrappen of kan bepalen dat de zelfstandige zelf aan zijn fonds het bedrag kan voorstellen op basis waarvan hij de voorlopige bijdragen wenst te betalen. Het Comité is van mening dat een dergelijk besluit enkel kan worden genomen na een gunstig advies van het Algemeen Beheerscomité en dat het wetsontwerp dit nauwkeurig moet weergeven.
- Het wetsontwerp voorziet dat als het fonds de zelfstandige heeft toegestaan om een lagere voorlopige bijdrage te betalen dan die die gebaseerd is op de inkomsten van N-3 en als die bijdrage onvoldoende blijkt te zijn, is de zelfstandige verhogingen verschuldigd. De verhogingen worden kwartaal na kwartaal opgevorderd op het verschil tussen de betaalde bedragen en het uiteindelijk verschuldigde bedrag, dat geplafonneerd wordt op het niveau van de voorlopige referatiebijdragen. Met het oog op het stoppen van de verhogingen kan de zelfstandige op ieder ogenblik aan zijn fonds een herziening van zijn voorlopige bijdragen vragen.
Het Comité is van mening dat dit principe te strikt is ten aanzien van de zelfstandigen die hun voorlopige bijdragen in het jaar zelf geregulariseerd hebben. Ze vragen dus dat het wetsontwerp expliciet voorziet dat een zelfstandige:
  - o aan wie toegestaan werd om een lagere voorlopige bijdrage te betalen,
  - o die later beseft dat zijn inkomsten hoger zullen zijn en
  - o die zijn situatie regulariseert in de loop van het jaargeen verhogingen verschuldigd is.
- De hervorming moet na 4 jaar worden geëvalueerd (zoals voorzien in de memorie van toelichting) en niet binnen de 4 jaar (zoals voorzien in het wetsontwerp). Bijgevolg moet het wetsontwerp in die zin worden aangepast omdat de vereiste gegevens voor evaluatie niet eerder beschikbaar zullen zijn.

Betreffende de voorziene inwerkingtreding, verwijst het ABC naar het verslag van het Monitoringcomité: *"Het Comité is van mening dat de invoering van een hervorming zoals de piste van de unieke berekeningswijze "N op N" een aanpassingsperiode vergt, of het nu gaat om piste A of C. Elk risico op het moment van de overgang moet worden vermeden. Dit vereist enerzijds de invoering van belangrijke en gecoördineerde informatiedispositieven ten aanzien van de zelfstandigen (campagnes, informatie door de sociale verzekeringsfondsen, informatie en opleiding van de beoefenaars van een*

cijferberoep...) en anderzijds de garantie dat alle beheersinstrumenten en –procedures aangepast konden worden door de sociale verzekeringsfondsen en het RSVZ voor de datum van de effectieve inwerkingtreding van de hervorming. In dit opzicht dringt het Comité erop aan dat de onvermijdelijke kosten (waarvan de omvang nog moet worden bepaald) verbonden aan de invoering van zowel piste A als piste C niet zouden worden doorgerekend aan de zelfstandigen, bijvoorbeeld via een verhoging van de tarieven van de beheerskosten van de sociale verzekeringsfondsen, maar dat uitdrukkelijk wordt gezocht naar hoe de tenlasteneming van deze kosten op een andere manier kan worden gecompenseerd."

In deze context benadrukt het Comité dat:

- er snel een overleg moet plaatsvinden tussen de sociale verzekeringsfondsen en de minister van Zelfstandigen om na te gaan of 1 januari 2014 voor de sociale verzekeringsfondsen haalbaar is als datum van inwerkingtreding en;
- voor wat betreft de hervorming van berekeningswijze van de bijdragen een goede informatievertrekking aan de zelfstandigen noodzakelijk is, meer bepaald vanwege de sociale verzekeringsfondsen.

Tot slot vraagt het Comité te worden geconsulteerd omtrent de ontwerpen van koninklijk besluit die de uitvoering van de sociale bijdragehervorming zullen regelen.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 30 mei 2013.

Muriel GALÉRIN
Secretaris

Jan STEVERLYNCK
Voorzitter